

Referat – Dialogmøte for hvalsafariaktører

Arrangører: Visit Tromsø-Region, NHO Reiseliv og Visit Lyngenfjord

Dato: 11. mai 2026, hos NHO Arktis Tromsø

Det ble 11. mai gjennomført dialogmøte for hvalsafariaktører med 44 deltakere fra Tromsø, Skjervøy, Alta, Andøya/Vesterålen og Lyngen-regionen. Blant de fremmøtte var hvalsafariaktører, forskningsmiljøer, kommuner, destinasjonsselskap og ulike myndigheter.

Bakgrunnen for møtet var behovet for en felles gjennomgang av sesongen som har vært, samt en åpen dialog om utviklingen av hvalsafarinæringen fremover. Næringen er i sterk vekst, samtidig som mange opplever at regelverk og rammebetingelser ikke har utviklet seg i samme tempo.

Innledning fra Visit Tromsø-Region

Lone Helle fra Visit Tromsø-Region ønsket velkommen og understreket at hvalsafari er en viktig del av vinterturismen i Nord-Norge, og at næringen skaper store opplevelsesverdier og betydelig aktivitet i regionen. Samtidig ble det pekt på at den raske veksten har ført til økt konkurranse, flere nye aktører og større utfordringer knyttet til sikkerhet, kvalitet, dyrevelferd og like konkurransevilkår.

Det ble også understreket at næringen over tid har jobbet opp mot myndighetene for å få tydeligere reguleringer og bedre rammevilkår, og at temaet nå løftes både regionalt og nasjonalt. Målet med møtet var å samle aktørene til en åpen dialog om hvilke erfaringer vi har fra vintersesongen 2025/26, og hvordan næringen kan utvikles videre på en trygg, ansvarlig og bærekraftig måte.

Innlegg fra forskningsmiljø og myndigheter

Eve Jourdain fra Universitetet i Oslo / Norwegian Orca Survey presenterte erfaringer fra arbeid med spekkhogger og hvalsafari i Nord-Norge. Hun understreket at næringen trenger reguleringer, men at disse må utvikles med faglig forankring og god kunnskap om både hvalarter og adferd. Det ble pekt på at det finnes mye feilinformasjon og forenklinger i offentlig debatt, og at utfordringene handler mer om hvordan fartøy opererer rundt hval enn størrelsen på båtene alene.

Tor Johansen fra Sjøtjenesten i Fiskeridirektoratet presenterte erfaringer fra sesongen og fortalte at Fiskeridirektoratet mottar en rekke bekymringsmeldinger knyttet til både sikkerhet og dyrevelferd. Det ble vist til hendelser der fartøy kjører raskt mot hval, avskjærer hvalgrupper, legger seg tett rundt dyrene over tid eller slipper store grupper snorklere og dykkere ut i områder med mye aktivitet.

Det ble videre understreket at dagens regelverk gir begrensede muligheter for håndheving og sanksjoner, og at eksisterende lovverk i stor grad er for generelt eller ikke tilpasset dagens situasjon. Fiskeridirektoratet etterlyste derfor tydeligere og mer målbare regler knyttet til blant annet fart, avstand, tilnærming, antall fartøy og bruk av svømmere og dykkere.

Helga Bårdsdatter Kristiansen, bærekraftsrådgiver i Tromsø kommune, orienterte om arbeidet med tåleevneanalysen og utvikling av nye veiledere/guidelines for reiselivsnæringen, blant annet innen hvalsafari. Det ble understreket at dette arbeidet skal utvikles i samarbeid med næringen, forskningsmiljøer og relevante myndigheter.

Dialog og innspill fra salen

I den åpne dialogen ble det løftet frem en rekke utfordringer, erfaringer og forslag knyttet til utviklingen av hvalsafarinæringen:

- Flere uttrykte bekymring for manglende like konkurransevilkår mellom norske og utenlandske aktører, særlig knyttet til skatt, lønnsforhold, registrering, sertifisering og kontroll. Det ble også diskutert utfordringer knyttet til “tourism leakage”, hvor store deler av verdiskapingen ikke blir igjen lokalt.
- Det ble understreket at utfordringene i næringen ikke nødvendigvis handler om store versus små båter, men om adferd, erfaring, kompetanse og holdninger hos skipper og mannskap.
- Flere pekte på at dagens frivillige guidelines og anbefalinger ikke er tilstrekkelige dersom det ikke finnes mulighet for oppfølging eller konsekvenser ved brudd.
- Behovet for tydeligere reguleringer og målbare krav ble diskutert, blant annet knyttet til fart, avstand, tilnærming til hval, antall fartøy rundt samme hvalgruppe og bruk av snorklere og dykkere.
- Det ble løftet frem behov for kompetansekrav, kurs og sertifiseringer for både skipper og guider. Flere mente det bør stilles krav til kunnskap om hvaladferd, sikkerhet og ansvarlig operasjon – ikke bare tekniske maritime sertifikater.
- Flere aktører uttrykte bekymring for utviklingen de siste årene, med økt press rundt hvalene, aggressiv kjøring, manglende respekt for eksisterende retningslinjer og et økende antall båter i samme områder samtidig.
- Det ble også diskutert utfordringer knyttet til AIS-systemer og sporbarhet, blant annet at enkelte fartøy skruer av AIS for å unngå innsyn i aktivitetene sine. Flere mente bedre sporbarhet og transparens kunne bidra til tryggere og mer ansvarlig drift.
- Flere pekte på at seriøse aktører opplever å bli “straffet” økonomisk fordi de bruker tid på gode operasjoner og følger retningslinjer, mens andre aktører opererer mer aggressivt og konkurrerer på pris.
- Det ble også uttrykt bekymring knyttet til mindre ribb- og tenderfartøy tilknyttet ekspedisjonscruise-segmentet, hvor enkelte opplevde at skippernes erfaring og kunnskap om hvaladferd og ansvarlig hvalsafari varierer betydelig. Flere pekte på behovet for økt kompetanseheving, tydeligere krav til opplæring og vurdering av sertifiserings- eller godkjenningsordninger også for denne typen operasjoner, blant annet med inspirasjon fra AECO-modellen.
- Flere tok også opp utviklingen knyttet til såkalte «liveaboard»-fartøy og annen mobil virksomhet som opererer over lengre perioder i områdene hvor hvalaktiviteten foregår. Det ble uttrykt bekymring knyttet til manglende oversikt, ulik praktisering av regelverk og hvordan denne typen aktivitet påvirker både konkurransesituasjonen, belastningen på områdene og muligheten for effektiv kontroll og oppfølging.

- Det ble diskutert ulike modeller for løyveordninger, sertifiseringer, godkjenningsordninger og registreringskrav for aktører som driver hvalsafari. Flere viste til erfaringer fra blant annet fisketurisme, Svalbard, Grønland og AECO-modellen i Antarktis.
- Flere understreket at reguleringer alene ikke er nok dersom de ikke kan håndheves i praksis, og at det må finnes tydelige konsekvenser ved regelbrudd. Det ble også etterlyst bedre koordinering mellom ulike myndigheter og kontrollinstanser.
- Samtidig ble det løftet frem at næringen selv må ta ansvar for kultur, samarbeid og transparens. Flere understreket behovet for mer dialog mellom aktørene og foreslo å etablere et fast bransje- eller hvalforum for videre samarbeid og erfaringsdeling. NHO Reiseliv har allerede etablert et eget bransjeforum for hvalsafariturisme, og det planlegges et nytt møte i forkant av sesongen 2027, tentativt i oktober 2026.

Oppsummering

Møtet viste et stort engasjement rundt utviklingen av hvalsafarinæringen i Nord-Norge. Det var bred enighet om behovet for tydeligere rammer, bedre koordinering og økt fokus på sikkerhet, dyrevelferd og kvalitet. Samtidig ble det understreket at videre utvikling av næringen må skje i tett samarbeid mellom aktører, myndigheter og fagmiljøer.

Arrangørene varslet at dette er starten på en videre dialog, og at det vil komme flere møteplasser og prosesser fremover.